

TARTALOM

Bevezető	9
I. A népi demokrácia szovjet felügyelet alatt	17
I.1. Magyar kulturális diplomácia Lengyelországban	21
I.2. Lengyel kulturális diplomácia Magyarországon	25
I.3. A diplomáciai kapcsolatok felújítása	27
I.3.1. Repatriáció és a párizsi béketárgyalások	28
II. A sztálinizmus kora	33
II.1. A gomułkizmus	33
II.1.1. A „gomułkizmus” magyarországi recepciója	35
II.1.2. A lengyel pártgyesítési kongresszus magyarországi visszhangja	40
II.1.3. Elszabotált sztálinizmus?	42
II.2. A Rajk-per	44
II.2.1. Gomułka a Rajk-perben	48
II.2.2. A „Gomułka-ügy” a Rajk-per után	51
II.3. Sztálin halála után: az „új szakasz” politikája	55
II.3. Gazdasági együttműködés	59
II.4. Kulturális együttműködés	64
II.4.1. Az 1948-as kulturális egyezmény „eredményei”	64
II.4.2. Lengyel irodalom Magyarországon	70
II.4.2. Magyar irodalom Lengyelországban	75
II.4.3. Lengyel film Magyarországon	79
II.4.4. Magyar film Lengyelországban	86
II.5. Sportkapcsolatok	89
II.5.1. Király Tivadar a lengyel válogatott élén	91
II.5.2. A Legia Warszawa felemelkedése: a lengyel Honvéd magyar edzővel	94
II.5.3. Lengyel–magyar VII-válogatott-mérkőzés a lengyel „Népstadion” avatónnepején	97
II.5.4. A futball a magyar kulturális diplomáciában	99
III. 1956 – egy forradalmi év	101
III.1. A Petőfi Kör sajtóvitája és a poznańi felkelés	103
III.2. Gomułka visszatérése és a magyar forradalom kezdete	110
III.3. A magyar forradalom lengyelországi visszhangja	113
III.3.1. A lengyel pártvezetés reakciója	113
III.3.2. A lengyel társadalom reakciója	116

IV. A „hosszú hatvanas” évek	123
IV.1. A forradalom utóhatásai	126
IV.1.1. A magyar forradalom lengyelországi recepciója	126
IV.1.2. A Fehér könyv kiadása és az ellenforradalmi kiállítás ügye	128
IV.2. Gomułka budapesti látogatása	131
IV.2.1. Előzmények	131
IV.2.2. Az előkészítés	133
IV.2.3. A tárgyalások	137
IV.2.4. A közös nyilatkozat	140
IV.3. Nagy Imre és társainak kivégzése	142
IV.4. Csúcstalálkozók a hatvanas években	147
IV.4.1. Kádár első lengyelországi útja	147
IV.4.2. Két találkozó 1963-ban	149
IV.4.3. Hruscsov leváltása	151
IV.5. Az NSZK-hoz való viszony	154
IV.5.1. A lengyel álláspont	155
IV.5.2. Magyar–nyugatnémet kapcsolatok	156
IV.5.3. Vétó Varsóban	158
IV.5.4. Gomułka és Cyrankiewicz Budapesten	161
IV.6. Az 1968-as események	162
IV.7. A gazdasági együttműködés nehézségei	167
IV.7.1. A „szénháború”	167
IV.7.2. Cserekereskedelem	169
IV.7.3. Lengyel–Magyar Állandó Gazdasági Együttműködési Bizottság	173
IV.7.4. Haldex Rt. – egy szocialista részvénytársaság	175
IV.7.5. A turizmus fejlődése	181
IV.8. A kulturális együttműködés problémái	186
IV.8.1. Eltérő álláspontok	186
IV.8.2. Irodalom	190
IV.8.3. Żukrowski kótblái és az 1956-os forradalom 10. évfordulója	193
IV.8.4. Film	196
IV.8.5. Kulturális intézmények	201
IV.8.5.1. Magyarországi Bem József Lengyel Kulturális Egyesület	204
IV.8.5.2. Magyarbarát társaságok Lengyelországban	210
IV.9. Magyar labdarúgóedzők Lengyelországban	213
IV.9.1. Magyarok Chorzówban	213
IV.9.2. A Górnik Zabrze „magyar” aranykora	218
IV.9.3. A sosnowieci magyarok	228
IV.9.4. A Wisła Kraków magyarjai	231
IV.9.5. Lengyel–magyar futballmeccs a millenniumi ünnepek „árnyékában”	233
V. A hetvenes évek	237
V.1. Az 1970. decemberi lengyel válság	239
V.2. Csúcstalálkozók a hetvenes évek első felében – központban a gazdaság	241
V.2.1. Polski Fiat Magyarországon	247
V.3. Az utolsó magyar edzők kudarcai és sikerei	253
V.3.1. Hidegkuti Nándor lengyelországi kudarca	253
V.3.2. Kontha Károly és a Stal Mielec első bajnoki címe	259
V.3.3. Vasas Mihály, az utolsó magyar edző Lengyelországban	263

TARTALOM

V.4. Az 1976. júniusi események magyar visszhangja	266
V.5. Csúcstalálkozók a hetvenes évek második felében – központban a válság	270
V.5.1. A kabai cukorgyár felépítése	277
V.5.2. Lengyel építkezések Magyarországon	280
V.6. II. János Pál pápa megválasztása és első lengyelországi zarándoklata a magyar vezetés szemével	283
V.7. Formális és informális kulturális érintkezések	289
V.7.1. Irodalmi csere a hetvenes években	291
V.7.2. A magyar irodalom és a lengyel történelem – eltérő értelmezések	293
V.7.3. Andrzej Wajda történelemábrázolásának magyarországi repepciója	298
V.7.4. Történeaszvita I. – A „barátság ezer éve”	303
V.7.5. Történeaszvita II. – Lengyel menekültek Magyarországon a világháború alatt	306
V.7.6. A Magyarországi Bem József Kulturális Egyesület tevékenysége	313
V.8. A turizmus formái	316
V.8.1. A bevásárlóturizmus	316
V.8.2. A kulturális turizmus	319
V.9. Ellenzéki kapcsolatok	322
V.9.1. A demokratikus ellenzék	322
V.9.2. A kulturális ellenállás	325
VI. AZ 1980–1981-es lengyelországi válság	329
VI.1. A Szolidaritás megalakulása és a magyar pártvezetés reakciója	329
VI.2. Az 1980. december 5-i moszkvai tanácskozás	335
VI.3. Magyarország lengyel szemmel	338
VI.3.1. Az MSZMP politikája a lengyel sajtóban	338
VI.3.2. Az 1956-os magyar tapasztalatok – Stanisław Kania Budapesten	340
VI.4. Az MSZMP és a lengyel válság	343
VI.4.1. Tájékozódás	343
VI.4.2. Nyomásgyakorlás „magyar módra” – felkészülés a hadiállaptra	346
VI.4.3. Tájékozttatás és közvélemény-formálás Magyarországon	352
VI.5. A magyar ellenzék lengyel hatás alatt	358
VI.5.1. Szolidaritás a Hétfői Szabadegyetemek előadásain	358
VI.5.2. A Szolidaritás A Naplóban	365
VI.5.3. Szolidaritás a magyar szamizdatban	368
VI.5.4. A SZETA tábora lengyel gyerekek számára	371
VI.5.5. A Szolidaritás és a magyar kulturális ellenállás	375
VI.5.6. Az MSZMP első ellenzéki határozata	383
VII. A hadiállapot bevezetése Lengyelországban	387
VII.1. A magyar politikai vezetés reakciója	388
VII.2. A magyar ellenzék reakciója	395
VII.3. Tanulságok, következmények	401
VII.3.1. Egy letiltott interjú	401
VII.3.2. Ellenzéki útkeresés	404
VII.3.3. A Magyar Írószövetség közgyűlése a hadiállapot árnyékában	407
VII.3.4. Az MSZMP második ellenzéki határozata	410

VIII. A válságos nyolcvanas évek	413
VIII.1. Csúcstalálkozók	413
VIII.1.1. Kádár–Jaruzelski (1982)	413
VIII.1.2. Jaruzelski–Kádár (1983)	415
VIII.1.3. Kádár–Jaruzelski (1984)	417
VIII.1.4. Jaruzelski–Kádár, Kádár–Messner (1986)	419
VIII.1.5. Jaruzelski–Grósz, Kádár–Jaruzelski (1987)	421
VIII.1.6. Belügyi kapcsolatok	425
VIII.2. A komplex program	427
VIII.3. Termelési kooperációk a nyolcvanas években	431
VIII.3.1. A Csepel–Jelcz együttműködés	432
VIII.3.2. A Fiat 126p gyártási kooperáció problémái és megújítása	439
VIII.3.3. Gabona–nyersanyag barter	443
VIII.4. A „lengyel piacok” a nyolcvanas években	446
VIII.5. Kulturális és ellenkulturális kapcsolatok	450
VIII.5.1. Lefagyott irodalmi csere	454
VIII.5.2. Spiró György: Az Ikszek	456
VIII.5.3. Filmes együttműködések	460
VIII.5.4. Az 1956-os magyar forradalom a lengyel szamizdatban	464
VIII.5.5. 1956-os megemlékezések Lengyelországban	469
VIII.5.6. Ötvenhatos emléktábla Podkowa Leśnában	472
VIII.5.7. Emlékkötet Waclaw Felczak tiszteletére	473
VIII.5.8. A közép-európaiság mint identitásformáló elem	477
VIII.6. Ellenzéki kapcsolatok	481
VIII.6.1. A Szabadság és Béke mozgalom és a magyar egyetemisták	481
VIII.6.1.1. Lengyel tiltakozás Keszthelyi Zsolt bebörtönzése ellen	481
VIII.6.1.2. Lengyel hatás a Bibó István Szakkollégiumban	484
VIII.6.2. A Magyar Demokrata Fórum lengyel kapcsolatai	489
VIII.6.3. A Lengyel–Magyar Szolidaritás	494
VIII.6.4. A „Magyar Szolidaritás” – szakszervezet lengyel mintára	500
VIII.7. A rendszerváltás	502
VIII.7.1. A békés átmenet stratégiája	502
VIII.7.2. A lengyelországi rendszerváltás tanulságai Magyarországon	504
IX. Konklúziók	507
X. Felhasznált források és szakirodalom	513
X.1. Levéltárak	513
X.2. Publikált dokumentumok	513
X.3. A korszakra vonatkozó visszaemlékezések, naplók, tudósítások	516
X.4. Felhasznált szakirodalom	518
X.5. Egyéb említett művek	530
XI. Képjegyzék	533
XII. Névmutató	539